

NEMRUT DAĞI MİLLİ PARKI VE ÇEVRESİNİN (ADİYAMAN) JEOSİTLERİ

Ahmet Serdar Aytaç^a, Esennur Bozdağ^b

^aHarran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fak. Coğrafya Bölümü, Türkiye

^bHarran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkiye

(aserdaraytac@harran.edu.tr)

ÖZ

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Orta Fırat Bölümü ile Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü sınırları içerisinde kalan ve Adıyaman-Kâhta Platoları'nın kuzeyinde yer alan Nemrut Dağı, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin kuzeyinde yay şeklinde uzanan Güneydoğu Toros Dağları'nın güneye doğru sokulan bir uzantısı olup, kütlelenin en yüksek noktasını 2206 metre yükseklikteki Harabe Tepe oluşturur.

Tektonik olarak Torid kuşağı ile Kenar kıvrımları kuşağının temas noktasında, Güneydoğu Anadolu bindirmesinin (Bitlis Kenet Kuşağı) hemen güneyinde yer alan Nemrut Dağı, Doğu Anadolu Fay kuşağına oldukça yakındır. Bu nedenle sahada Doğu Anadolu fay kuşağı fay sistemine bağlı çok sayıda tali fay mevcuttur. Tektonik açıdan aktif bir bölge içerisinde bulunan Nemrut Dağı ve çevresi jeolojik ve jeomorfolojik açıdan da oldukça karmaşık bir yapı gösterir. Bütün bu özellikleriyle yer bilimleri açısından adeta bir laboratuvar özelliği gösteren sahada, kıvrımlı yapı, faylı yapı, flüvyal topoğrafya ve karst topoğrafyasına ilişkin şekillerin yanı sıra farklı jeolojik zamanlarda oluşmuş litolojik özellikleri birbirinden farklı formasyonlar yer alır.

Nemrut Dağı ve çevresi sahip olduğu kültürel, tarihi ve arkeolojik kaynak değerlerinin korunmasına yönelik olarak 7.12.1988 tarihinde milli park ilan edilmiş olup, parkın ana kaynak değerini, Antiochos Tümülüsü'ü ve dev heykelleri, Eskikale (Arsameia), Yenikale, Karakuş Tümülüsü ve Cendere Köprüsü gibi tarihi, kültürel, arkeolojik kalıntılar oluşturmakta, alan sahip olduğu bu zenginlikleri nedeniyle UNESCO Dünya Miras Listesi içerisinde yer almaktadır. Saha, sözü edilen kalıntıları görmek ve Antiokos Tümülüsü çevresinden güneşin doğuşu ve batışını izlemek üzere her yıl çok sayıda ziyaretçi almaktadır.

Bu çalışmada, Nemrut Dağı Milli Parkı ve çevresinde jeosit karakterindeki alanların belirlenerek sahanın jeopark olma potansiyelinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bunun için muhtelif zamanlarda gerçekleştirilen arazi çalışmalarında, jeolojik miras açısından öneme sahip alanlar belirlenmeye çalışılmış, ve yaklaşık 400 km²lik bir alan içerisinde üçü stratigrafi, ikisi Mineroloji ve Ekonomik Jeoloji, dokuzu yapısal, on altısı jeomorfolojik yapılar, aşınma ve depolanma süreçleri, yerçekimleri ve arazi manzaraları ile ilişkili, on ikisi kültürel sit olmak üzere toplam kırk iki jeosit olması gereken alan belirlenmiştir. Sahada gerçekleştirilecek detaylı araştırmalar neticesinde jeosit olabilecek yeni alanların tespit edilebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Doğa Koruma, jeolojik miras, jeosit, Nemrut Dağı Milli Parkı

GEOSITES OF THE NEMRUT MOUNT NATURAL PARK AND ITS SURROUNDINGS

Ahmet Serdar Aytac^a, Esennur Bozdağ^b

^aHarran University Faculty of Arts and Sciences, Department of Geography, Turkey

^bHarran University, Institute of Social Sciences, Turkey

(aserdaraytac@harran.edu.tr)

ABSTRACT

Mount Nemrut is located in the middle Euphrates Sub-region of the South East Anatolia region. With an elevation of 2206m and rising on the northern part of the Adıyaman- Kahta plateau it lies in the south of the South-eastern Taurus Mountains which extend like an arch in the northern part of the Southeastern Anatolian Region.

Tectonically, Mount Nemrut is located in a contact zone where Taurid belt and Border Folds get closer in the southern part of the Bitlis Suture zone and near the East Anatolia Fault zone. As a result, many secondary fault systems have developed related to the East Anatolia Fault system. Mount Nemrut and its surrounding resemble a distinct and diversity land scape features in terms of its geology and geomorphological features, due to its proximity to the southeastern Taurus Orogenic Zone that has been regarded a very active tectonic region since Middle Miocene. With these features, the study area might be considered as a natural earth science laboratory where variety of different geomorphological features can be observed, such as fold structure, fault structure, fluvial landforms and karst landforms.

Mount Nemrut and its surrounding were established as a natural park in 1988 due to its cultural, historical and archaeological importance. Main values of the area are the Antiochos Tumulus and its enormous sculptures, Cendere Bridge, Arsemia, Yenikale, Karakuş Tumulus. Because of this features the study area has been taken place in the UNESCO World Heritage List. Each year a great number of tourists around the world and Turkey visit the study area to see these world heritages and watch the sunrise and sunset in there.

The aim of this study is to determine of the potential geosite areas and geopark potential of the Nemrut Mount National Park and its surrounding. To achieve this goal, several fieldworks were made, and the significant areas in terms of the geoheritage were tried to be determined. In the study area, around the 400 km², forty two areas which should be geosite, were determined. These areas consist of three stratigraphical, two mineralogical and economical, nine structural and sixteen geomorphological features, erosional and depositional processes, landforms and landscapes, twelve historical and cultural geosites. Researchers are very hopeful to find new geosite areas in the study area, after new detailed researches.

Keywords: Nature protection, geological heritage, geosite, Nemrut Mount Natural Park